Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér Intermedia 2 / škola Pavly Sceranková,
Dušana Zahoranského a Romana Štětiny

DIPLOMOVÁ PRÁCE
KYBERKRAJ

Vypracoval: Jáchym Řičánek
Vedoucí diplomové práce: doc. MgA. Pavla Sceranková Ph.D., prof. Mgr. art. Dušan Zahoranský Ph.D., MgA. Roman Štětina
Oponent diplomové práce: MgA. Jiří Ptáček
Akademický rok 2023/2024

kyberúvod: poetika každodennosti skrze motivy zábavního průmyslu

A nevím proč, ale už zase jsem se nechal vysadit 2 kilometry před mojí vesnicí. Strhal ze sebe všechno oblečení. Takže jdu po asfaltce jenom v boxerkách a oukey ještě ponožky si sundám. Jenom v bordových boxerkách. Dělám to takhle často. Protože prostě musím. A nejradši bych aby mě nikdo neviděl. Sejdu z asfaltky kolem takového keříčku. Asi to vezmu přes pole. Pravidelné hroudy bahna ve stopách od traktoru jsou ztuhlé mrazem. Fouká příjemný studený větřík. Nejlepší je to v noci. Ale to teď není. Asi to nikdy nepřestanu dělat.

Práce na projektu započala v konkrétní vesnici v Jihočeském Kraji. Využívám vizuální rejstřík světově známých kreslených seriálů, komiksů, počítačových a stolních her trendujících u dětí v předškolním věku k tlumočení historek z vesnice. Tento záměr odstartovala nabídka mateřské a základní školy Hosín na uměleckou spolupráci. Ta spočívá ve vytvoření autorského muralu na dvorku školy.

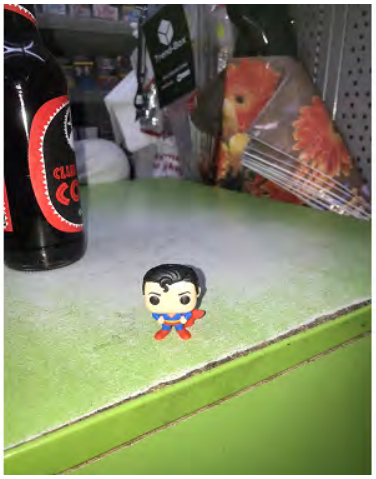
Původně jsem uvažoval o zahrnutí velkoplošné malby do své diplomové práce, avšak nyní se projekt nachází ve fázi dočasného pozastavení. Některé motivy pro mural, jsem rozpracoval v diplomové práci bez přímé návaznosti na lokální prostředí Hosína. Během práce jsem se věnoval fotografii, malbě na plátna a tvůrčímu psaní. Práce, které vznikly, jsou potenciální přípravou na projekt ve školce.

kyberstrategie #1: kyberregistrace

Babička mě přivítala v županu s motivem mého oblíbeného televizního hrdiny. Jméno Spongebob jí nic neříká, zato má radost ze zakoupení posledního kusu županu s její velikostí v akci. Když v Penny nasbírá dostatek bodů, dostane slevu na plyšového mimoně. Postarší fachman chlap jak hora přesčasy už skoro nedělá. Z lešení odchází za světla a na zádech se mu houpe spiderman s rozeplou nejmenší kapsou. I takto se *kyberhrdinové* propisují do reality každodenních setkání. Inkarnace *kyberhrdinů* do předmětů figurujících na světle všednodenních situací mi umožňuje potkávat entity mimo rámce virtuálních světů. Ohledávám tak průsečík mezi “analogovým dětstvím” často spojovaným s vyrůstáním na venkově a digitálními světy spojenými s vpádem internetu a nových technologií. Nacházím tak místo stírající dichotomii těchto dvou teritorií.

Digitální farmy, virtuální drůbež

Méně nápadným způsobem se zase vesnický “analogový” svět propisuje do kyberprostorů. Například v podobě hry Farming Simulator. Ta je populární také u dětí, které později nastoupí na zemědělskou střední školu, aby následně přebrali řemeslo a pozemky svých rodičů nebo osedlali kombajn u zemědělského družstva o vesnici dál. Pokémon Farfetch nemůže žít bez pórku, který drží. Kořenovou zeleninu brání před útočníky svým životem. Právě Pokémon, který se stal jednou z nejúspěšnějších a nejznámějších herních a mediálních značek na světě a už víc než 20 let skóruje u školáků a předškoláků, jako asi nejpopulárnější zábavní fenomén. Podobně dlouho trvající a vysokou prestiž má snad jen pc hra Minecraft.

kyberstrategie #2: malba

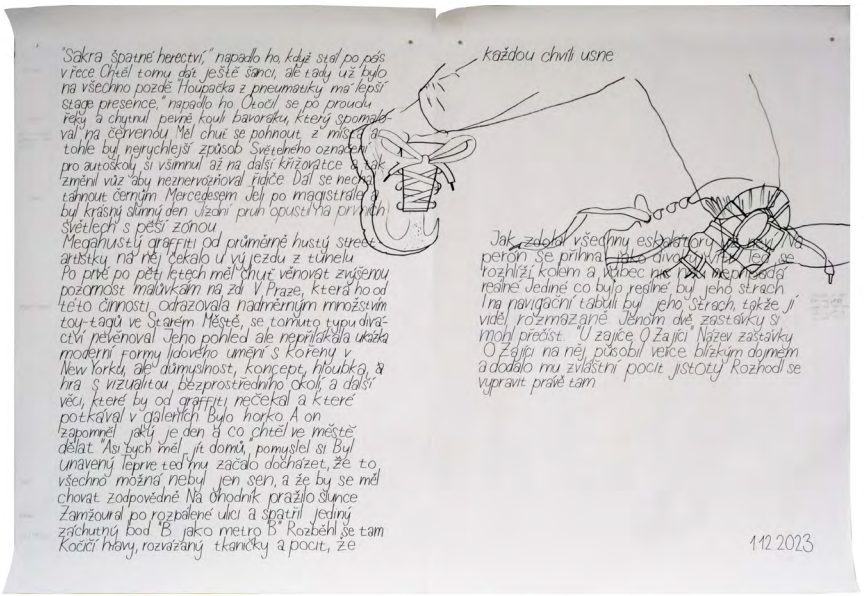
Zelené montérky nechám doschnout na prádelní šňůře vedle vytahaného trika Kabát. Když je zima, beru si do kroksů s kožíškem ještě ponožky a vyrazím do krámu na bmx za 7 k. Samolepka Ortel na zadním čelním skle červené Fabie zaparkované před samoobsluhou, dostala v online diskusi skupiny Ortel Hunters 21 liků jenom za dnešek. Dominik si myslel, že to auto mu posypal pečivem ten týpek z vedlejší vesnice a natřel mu přes noc fabii vazelínou. Když táta ty rohlíky kupoval, vylezl ze sámošky a přímo před ním se zřítil štít domu. Takže jsem udělal deset kliků a šel podojit krávu. Pustil jsem si k tomu Landu na plný koule.

kyberstrategie #3: pozorování textu čtení obrazu

Delší dobu sbírám vlastní deníkové zápisky. Některé vypadají jako skica nebo studijní kresba. Jiné jako storyboard. Některé připomínají praktickou poznámku na kousku papíru. Kresby vznikají na základě různých impulzů. Ventilace myšlenek, které brání spánku. Vnitřní naléhavost zaznamenat sen dokud je živě v paměti. Neodbytné věty, které se přes den zabydlí v uších a už tam zůstanou. Motivace kresby archivovat začíná u nemožnosti skladovat myšlenky v hlavě. Ztráta schopnosti verbálně artikulovat soukromé obsahy, posouvá kresby tam, kde přestává mluvit text a začínají mluvit kresby.

Vzniká tak mikro-žánr *grafické povídky*, jak jsem pracovně nazval formát pro vyprávění skrze obraz a text. Obraz v ní hraje roli jak autonomní komunikační kanál. Místo aby duplikoval obsah prostředkovaný textem, sám ho vypráví. Obraz vyžaduje jiný typ pozornosti umožňující simultánní čtení. Můžu vnímat nějakou událost v levém rohu obrazu a současně na mě působí celá jeho plocha, můžu po ní bloudit pohledem. Text, který má svého diváka, ale ne čtenáře, se stává obrazovou plochou.

autorské texty: ukázka

"Sakra. Špatné herectví." Napadlo ho, když stál po pás v řece. Chtěl tomu dát ještě šanci, ale tady už bylo na všechno pozdě. "Houpačka z pneumatiky má lepší stage presence," pomyslel si. Otočil se po proudu řeky a chytnul pevně kouli bavoráku, který zpomaloval na červenou. Měl chuť se pohnout z místa a tohle byl nejrychlejší způsob. Světelného označení pro autoškoly si všimnul až na další křižovatce a tak změnil vůz, aby neznervózňoval řidiče. Dál se nechal táhnout černým Mercedesem. Jeli po magistrále a byl krásný slunný den. Jízdní pruh opustil na prvních světlech s pěší zónou.

Megahustý graffiti od průměrně hustý street artistky na něj čekalo u výjezdu z tunelu. Poprvé po pěti letech měl nutkání věnovat zvýšenou pozornost malůvkám na zdi. V Praze, která ho od této činnosti odrazovala nadměrným počtem toy-tagů na Starém Městě, se tomuto typu diváctví nevěnoval. Jeho pohled ale nepřilákala ukázka moderní formy lidového umění s kořeny v New Yorku, ale důmyslnost, koncept, hloubka, hra s vizualitou bezprostředního okolí, a další věci, které by od graffiti nečekal a které potkával v galeriích. Bylo horko a on zapomněl jaký je den a co chtěl ve městě dělat. "Asi bych měl jít domů," pomyslel si. Byl

unavený. Teprve teď mu začalo docházet, že to všechno možná nebyl jen sen, a že by se měl chovat zodpovědně. Na chodník pražilo slunce. Zamžoural po rozpálené ulici a spatřil jediný záchytný bod "B, jako metro B." Rozběhl se tam. Kočičí hlavy, rozvázaný tkaničky a pocit, že každou chvíli usne.

Jak zdolal všechny eskalátory, to už neví. Na perón se přihnal jako divoký vítr. Teď se rozhlíží kolem a vůbec nic mu nepřipadá reálné. Jediné co je reálné, je jeho strach. I na navigační tabuli je jeho strach. Takže jí vidí rozmazaně. Jenom dvě zastávky si může přečíst: "U Zajíce, O Zajíci." Název zastávky "O Zajíci" na něj působil velice blízkým dojmem a dodalo mu zvlástní pocit jistoty. Rozhodl se vypravit se tam.

1.12.2023

Tak tam jdu. Ale mám blbou předtuchu. Abych se k paní dostal, musím vstoupit do hloučku lidí se zvláštní dynamikou nálad. Není těžký poznat, že jsou všichni po tahu. Cápek s kšiltovkou a cígem mě nemá rád from the scratch. "Dobrý den, máte hezký batoh. Líbí se mi ten obrázek." "Ty chceš paní vokrást jo?" "Mohl bych si ho vyfotografovat?" "Tak nejdřív se paní představ, ať ví kdo seš." "Já jsem Jáchym." "Cha, cha, cha. To jsme si všimli," směje se hlouček. "Liduško, líbí se ti jak ten pán s tebou mluví?" "Já vůbec nevim co chce." "Tak tady asi ne kamaráde," otočí se na mě cápek s kšiltovkou. Nenechám se odradit a oslovím hned pána s kšiltovkou Naruto. "Ten neumí česky ani slovo," ozve se můj starý známý. "A budete mi překládat?" Hádám podle totožné hustoty a rozmístění melaninu rodinnou příslušnost. "Jáchyme. Všechno dobrý, zasmáli jsme se, ale už nás neotravuj prosím," posílá mě s dovolením pryč.

Zrovna včas. Můj ČSAĎák už je tady. Sedí v něm řidič Pašek (ten zlej) a už by chtěl zavírat. Proskočím dveřmi, rozmáznu se na schodech a posbírám mince, co mi vypadli z kapsy. "Konečná České Budějovice. - Teda, studentská Hosín," opravím se. Vůz se dá do pohybu a autobusák zadává do systému parametry jízdenky. "176 Kč poprosím." "Děláte si pr*el? Tolik stojí vlak do Prahy." "Tady nejste ve vlaku. A chovejte se slušně, ano?" Už lovím drobné, když si vzpomenu, že jsem si vlastně slíbil, že se nenechám okrádat. "Takže vy tady po mě chcete," začnu nahlas, aby to slyšel celý autobus. "Jo to seš zase ty," kráčí uličkou cápek, který vyměnil kšiltovku a cígo za bílou mikinu H16. To mi bohužel moc nepomáhá. V prostředku veřejné hromadné dopravy panuje klid. Vítr fouká, klimatizace klimatizuje, ventilátory ventilují.

A nevím proč, ale už zase jsem se nechal vysadit 2 kilometry před mojí vesnicí. Strhal ze sebe všechno oblečení. Takže jdu po asfaltce jenom v boxerkách a oukey ještě ponožky si sundám. Jenom v bordových boxerkách. Dělám to takhle často. Protože prostě musím. A nejradši bych aby mě nikdo neviděl. Sejdu z asfaltky kolem takového keříčku. Asi to vezmu přes pole. Pravidelné hroudy bahna ve stopách od traktoru jsou ztuhlé mrazem. Fouká příjemný studený větřík. Nejlepší je to v noci. Ale to teď není. Asi to nikdy nepřestanu dělat.

A už jsem doma. Těch úlů si dneska všímám nějak víc. Jsou seřazené okolo ohně a dá se na nich sedět. Nezapomenu zajít do skleníku. Mám tu věci, mám tu matraci, je tu príma. Akorát tady nebydlím sám. To mě trochu odvádí od práce.

20.1.2024

Na velikonoce jsem doma. Brácha imituje výklad svého učitele a dělá při tom zvuky, jakoby spadl z višně. V jeho vysokém hlase poznávám svého klienta. Projev učitele je stejný, akorát akusticky drsnější. Slyším zuřivé zoufalství, agresivní zklamání. "Ale on ví, že je blázen. Sám nám to řekl," popisuje brácha. Dmu se křivdou za cizí příkoří. "Doufám, že jsi ho poslal k

čertu, a zlomil mu obě ruce," ptám se bráchy, i když tuším, že na sebe nechali prostě řvát. "Dal jsem mu pěstí, loktem do zátylku, a pak mezi lopatky," na to brácha, "máma už mi gratulovala."

Nesnáším parfémy tak jako lidi co netuší kdo je Dean Blunt nesnáší RnB.

Mariely věci, svetry, šály, bavlna, háčkování jsou parfémy nasáklé. Plovoucí podlaha. V koutě zmuchlaná rohož. Moje regály obklíčené nákupními košíky s čistým zmuchlaným prádlem. Okolo prádlo špinavé. Změť pletů a ramínek letí do připraveného černého pytle na odpad. Místnost má taky stěny. Z jedné právě sundavám ramínko a vytahuju skobu, po které ve zdi zůstává malá dírka. Popelnice jsou v přízemí. Ve dveřích holky. "Nabídněte si," posouvám mikrotenový pytlík. Sušenek mělo být víc. Občas se nedokážu vyrovnat se svojí společenskou rolí jinak, než že se rozdávám. Občas toto svoje kompromisní jednání nesnáším. "Máš hodně práce viď? Nebudeme tě rušit," masíruje hlas jedné z holek moje trapézy. Opět jsem zapomněl, že základ rozhovoru se ženou je říkat na všechno "ne" a sledovat její reakce.

30.3.2024

Hodinu před odletem do Anglie jsme se rozhodli letět do Jižní Ameriky. Nejdřív ale musíme oslavit tátovi narozeniny. Brácha se baví hrou na neznámého člověka v domě. Vždycky se přiblíží k nějaké skříni a dělá, že mluví s někým, kdo je uvnitř. Je v tom opravdu dobrý. Nezapomene zapojovat i takové detaily, že například. Světe div se. Políbí kamna.

Popisuju můj vztah k textu. "Já jsem jako teta Marie. Sedím a koukám na pozoruhodný obrázek, než si uvědomím, že pozoruju text. Mrzí mě tahle dispozice." Slova se chopí táta. "Tak je pravda, že teta Marie byla schopná takhle prosedět týdny, než ai uvědomila, že sedí u knížky."

Část lidí vyběhla ven. Na sídliště kde náš divný pohyb vzbuzoval chuť místních obyvatel se jít poprat. Jiná krev koluje v žilách členů naší domácnosti. Vyburcováni Ivanovou hrou na neznámého člověka v domě, vyzbrojili se meči z minecraftu. "Kde budeme v bezpečí?" Ptám se holky v mém věku, potom co zjišťuju, že nejsem jediný, komu se povedlo utéct domů a zabarikádovat se v kuchyni. "Zhasni, zhasni!"

Naléhá, když o patro výš šmejdíme její pokojík. Sdílí byt s největším hrdlořezem schopným nás podřezat ve spánku. Dovnitř jsme vnikli dveřmi pro kočky. Svlíkne se a navrhuje, že bychom měli jít spát. Když uleháme, zpozoruju, že má něco v puse. Zkusím si to vzít, tak že jí dám pusu. Právě jsem nasál kousek dužiny s chutí připomínající Vineu. Hrozny jí bezvládně vypadávají z úst a zůstávají ležet v lůžkovinách. Mám z toho pocit, jakoby si ubližovala.

29.2.2024